

Nostra Signora de su sòrighe

No est chi fiat istrambu su pintore chi aiat pintadu custa Madonnina ma, fortzis, l'aiat ispiradu un'istrambu, bizarru ispìritu frantziscanu, chi li faghiat istimare totu sos animales criados. Su modellu de sa Vîrgine fiat una tzerachedda sua brunda, chi l'aiat procuradu pagas dies in antis su mere de domo: una pitzinna agiumai, cun sas tritzas longas intritzadas a giru de sa conca, cun sa fronte in colore de avòriu, manna, isporgente, e sos ogros nieddos e longos, prenos de istrachesa e de suferèntzia. Su restu de sa carighedda nche calaiat cun sa buca gai invisibile e s'alba groga, non prus manna de una cariasa crua. Fiat sèria, muda, birgongiosa; e fortzis sa timoria manna chi teniat de sos sòrighe aiat dadu a su pintore sa prima idea de su quadritu. Fintzas su pitzinnu non pariat de sos sòlitos: grassu, biancu, mannu mannu in sos bratzos de sa tzerachedda, si pinnigaiat però cun naturalesa, tentende de nche calare a terra in su matone prenu de prùere: e pariat chi esseret abbaidadu a beru, cun sos ogros tundos e asulos, isparghende sas manigheddas grassitas, a su sorigitu murru. Ma su pintore non podiat leare unu sòrighe biu comente modellu, pro resones meda; ma fiat fatu bene, làngiu, cun sa coa longa meda, sos mustatzos, su murru de lupu in miniatura; e istaiat a pees de sa Madonnina, cun sos peigheddos de in antis giuntos, sos ogros lughentes de adoratzione o fortzis de gana de li sorigare s'oru de su bestire isteddadu. E puru su quadritu agatat luego unu comporadore; su prus imprevistu, si non su prus cumpetente e generosu: su matessi mere de domo de su pintore. Fiat unu proprietàriu de domos e de terras e de custas

issu etotu teniat s'amministratzione. Òmine bellu, artu, forte, però teniat un'ària giai sentimentale o mègius pistighingiada, comente chi l'esserent andende male sos afàrios, cun cussos mustatzos suos longos, brundos e pendentes. E in fatis s'ispiegatzione chi aiat dadu a su pintore, pro sa còmpora de su quadritu, si riferiat a unu fragellu de sos campos suos. – In unu podere de mugere mia, apo semenadu trigu meda, pro cuncùrrere a su prèmiu: est giai bellu, artu, ingranidu, ma ocannu, comente fintzas sos àteros annos, prus pagu però de ocannu, sos sòrighes de campagna sunt faghende un'istrage. Si nche màndigant sas ispigas prus maduras e sòrigant fintzas sa canna: unu disastu. E non b'at remèdiu. E mugere mia pranghet semper; eh, ma issa pranghet fintzas cando s'annada est bona. Assora apo pensadu chi fortzis, ponende custu quadritu in s'intrada de sa domo de campagna, Nostra Signora at a pòdere sarvare su campu, faghende mòrrere sos sòrighes. Su pintore non si ponet a riere però pensat chi s'intentu suo cando at pintadu su quadru non cuncordaiat pròpiu cun cussu de su mere de domo; custu li assegurat chi, a s'amparu de s'intrada, in artu meda in su muru subra sa gianna, cun unu bellu bidru forte, s'òpera non diat àere tentu mai dannu perunu. – Pro praghene non nèrgiat nudda a mugere mea, pro como, tantu issa non benit mai a su podere. Si ischit chi fatzo custa ispesa, mancari issa siat religiosa meda, li benit s'iterìtzia. – E assora si faghet gosi: - Narat - si andat oe etotu a su podere, cun su carru meu: in cue s'apicat su quadru e nos leamus un'apicòniu: a sas sete semus in domo. – Andat bene – narat su pintore, atiradu dae s'idea de sa passigiada e de s'ispuntinu e fintzas dae sos modos dòtziles e giai sèmplitzes de su *mecenate* rùsticu suo. Detzident duncas de partire luego. Sa die de metade de làmpadas pariat fata a posta pro una iscampagnada de cussu tipu: b'aiat unu bentu friscu, de ponente, e sos frores meda chi ammuntaiant sos campos s'abbandonaiant a issu cun gosu. Sa tanca, totu

inghiriada dae matas de prunalbos ancora froridos, cun unu caminu in mesu chi pariat una caminera mudada pro una protzessione e in ue sa bide, asula dae su sùrfuru, s'illonghiaiat dae una murichessa a s'àtera, ponende si in fatu comente sos pitzinnos, daiat s'idea de unu paradisu terrestre a coltivatzione intensiva. Dae sos arcos de cussu portigale bellu meda si bidiant sos padros in colore de rosa de trifògiu, e s'istèrrida de su trigu chi si moviat comente s'abba de unu lagu. E de unu fundu marinu si teniat s'impressione fintzas abbaidende sa sutea rùstica de sa domo de campagna, in ue in s'asulu prenu de su chelu, lentzolos biancos nidos tesos pro assutare si unfraiant comente velas. Sa caminera non finiat mai: su pintore, arrambadu a s'iscudu de su cuadritu, s'intendiat comente imbriagu dae totu cussa generosidade de ària, de trasparèntzias, de colores delicados e fortes chi cuncordaiant intre issos cun un'armonia giai musicale. E s'oriolu de s'ispuntinu chi sa massaja diat àere aprontadu cun impignu lu faghiat prus cuntentu. S'ammentaiat cun amore insòlitu sa mugere e su pitzinnu grassu, lassados in domo; e fintzas sa tzerachedda chi li daiat una tzerta fortuna. De su restu fiat un'òmine bonu issu puru, grassu, bentre mannu, chi si aiat pintadu s'arcu de Noè in mesu de sas nues, e su riflesu de un'isteddu in su mare, non dispretziaiat sas cuàglias cun s'antunnu. Su mere, imbetzes, s'inseriaiat semper prus: cun sos ogros, in ue si firmaiat semper unu pensamentu fissu, abbaidaiat ebbia sa gropa de su caddu, aitzende lu cada tantu, cun una boghe profunda, agreste, comente su pintore aiat intesu, in una vùita in Àfrica, dae sos indigenos de su logu. Ma su caddu non cheriat aitzadu mancu cun sas bonas: bolaiat e pariat chi portaiat duos pees ebbia: si firmat de corpu in mesu s'argiola, chi faghiat ammentare issa puru unu tretu de ispiàgia marina, afollada dae unu pòpulu isbarcadu dae carchi arca de Noè. Cun cuntentesa de su pintore, unu porcheddu nieddu, cun sos ogros e sa coita lùghidos comente prendas de ismaltu,

curret a cara a su caddu, pesende si reu comente chi l'esseret chèrridu basare: fintzas sos canes faghiant festa, sas cocas saludaiant imponentes comente damas mannas e sas anades piticas in tantas iscuadras poniant in fatu a su mere chi, a nàrrere sa veridade, lis imbolaiat carchi farfarùgia chi portaiat in bussaca. Cun custu acumpangiamentu imbatent a s'intrada e su pintore biet luego chi fortzis si depiat fàghere unu sacrilègiu, leende nde sa Madonnina asula e ruja chi bi fiat giai, pintada in su muru a manu dereta de sa gianna e a pees suos bi fiat una fiaca alluta chi nadaiat in intro de una tassa prena a mesu de ògiu. Su mere lu tranchillizat: comente, de su restu, aiat giai avisadu, sa Madonnina noa la deviant pònnere a subra de sa gianna: duncas andat a chircare un'iscala e a dare òrdines a sa massaja chi fiat giai afatzendada in coghina a manigiare sa pasta. Custa massaja betza deviat èssere surda e de vista bassa, ca s'òmine la faeddaiat a boghe arta e issa non risponndiat, abba chende sa conca pro abbaidare bene sos pìgios: ma fiat forte e robusta, cun sos pees e sas manos chi pariant palas. Non si nche ponet in mesu in sa fatzenda de su quadru, chi su mere cheret apicare su prus in artu chi si podet, giai rasente a sa bòveda, a manera chi sa Madonnina nùmeru duos pariat chi s'esseret chèrrida cuare e fuire dae s'arrennegu de sa prima protetora de su logu. Su pitzinnu però si pinnigaiat prepotente e curiosu; e non prus a cara a su sorighitu chi, como, in cussa mesa lughe, pariat a beru pighende a sa cua in su muru; ma a tentare de si brigare cun su pitzinnu grogu de suta chi aberiat issu puru sos bratzigheddos suos làngios a si cheghentare in sa fiamma de sa tatza. Su pintore abbaidaiat e lassaiat fàghere: de su restu su quadritu no istaiat male in artu; in prus s'intendiat dae sa coghina unu fragu de màndigu bonu chi profumaiat fintzas sos cunsideros prus tristos a propòsitu de sa poberesa dignitosa de sos artistas de oe, custringtos, in carchi tzitade, comente si leget in sos giornales, a bèndere sos cuadros issoro in

càmbiu de cosa de mandigare e de brusiare. Però, a giru a giru, b'aiat unu sensu de segretesa: e tropu intelligente fiat s'òmine pro non s'abbigiare chi su mere fiat istranu. In fatis, cando sa cosa fiat fata, issu nche torrat luego s'iscala a su postu suo, cun un'ària de furone; poi abbàidat a un'ala e a s'àtera, dae onni chigione de s'intrada, s'efetu de su cuadru; in ùrtimu si movet e paret chi non bi penset prus. Assora portat su pintore a bìdere sa bìngia, su trigu e su frutedu. Totu fiat bellu, bene tentu; e sos òmines chi bi traballaiaint, illuminados dae s'intrada de su sole, portaiaint issos puru lughe e colores chi apassoniaiaint s'artista. Ma sa cosa chi l'aiat ispantadu de prus, in s'istalla levigada comente unu salone de ballu, fiat unu trau ruju mannu meda, ferotze e bramosu, chi pariat chi portaiait su fogu in sas intragnas e, in prus de sas figuras mitològicas bellas, ammentaiat carchi bisonte antidiluvianu. Sas bacas mites mulatas pariat chi ascurtaiaint su corrightinare suo comente notas de amore. – Cun totu custu bene de Deus, mugere bostra si lamentat? - Narat su pintore: e su mere rispondet cun unu suspiru. Cando recuint, s'ispuntinu fiat prontu, in sa mesa manna de sa coghina. Mancaiat su binu ebbia, e su mere andat issu matessi a lu seberare in magasinu. Assora su pintore, leadu dae un'estro, s'acostat a sa massaja, riet, e paret chi la chèrgiat basare. Li preguntat in s'origra: “Bida l'ais sa Madonnina noa?” L'aiat bida bene, sa betza ischieta, cun sas ullieras presas cun s'ispau: e totu aiat bidu e intesu. E una complitzidade improvisa de malignidade aiat aunidu sos duos curiosos. Narat sa betza: “Est sa figura de Giglina, s'amiga de su mere, morta custu ierru. – Ma si est sa tzerachedda mia Maria? - Eh, ma est sa figia de sa pòbera Giglina, Maria, chi est sìmile e pinta a sa mama.